

foto Chris van Swaay

2008 slecht vlinderjaar

— Chris van Swaay, De Vlinderstichting

Zoals het er nu uitziet zal 2008 de boeken ingaan als het slechtste vlinderjaar sinds het begin van het Landelijk Meetnet Vlinders in 1990.

Op zich is het geen nieuws dat het slecht gaat met de dagvlinders in Nederland. De Rode Lijst laat zien dat van de 71 soorten er slechts 23 niet bedreigd zijn. De rest is verdwenen (17 soorten) of bedreigd. Wat nu bij veel mensen gaat opvallen is het soms bijna ontbreken van voorheen gewone vlinders. “Ik zie bijna geen vlinders meer! Klopt dat?”, horen we dan ook vaak. Het Landelijk Meetnet Vlinders laat zien dat het helaas waar is: vooral dit voorjaar werden er minder vlinders gezien dan ooit. In de zomer verbeterde de situatie wel wat, maar dat kon de balans al niet meer goedmaken. Daarbij valt het op dat na de specialisten onder de vlinders, inmiddels ook de gewone soorten het slecht doen. Wanneer zag u nog een citroenvlinder? Wat is de oorzaak van deze achteruitgang? Voor specialisten als de zilveren maan, is dat meestal wel bekend: eerst verdween hun leefgebied zodat ze alleen nog voorkwamen in een paar natuurgebieden, toen deden vermessing, verdroging en versnippering het afmaakwerk. Maar kleine vossen, dagpauwogen, citroenvlinders en witjes kwamen nog volop voor. De achteruitgang van die soorten lijkt te komen door een combinatie van steeds minder leefgebied

(lees: overhoekjes, ruige landjes, etcetera), omdat we doorgaan met alles efficiënt in cultuur brengen in ons land, en een beetje pech met het weer: vooral het droge voorjaar van 2007 leidde ertoe dat er weinig voedsel van goede kwaliteit was voor de rupsen, die uiteindelijk in 2008 als vlinder moesten vliegen. Ook onze algemene soorten zijn nu dus in een kritische fase gekomen waar ze een flinke opdoffer krijgen van weersomstandigheden. Dit speelde in ieder geval voor het klein koolwitje en het klein geaderd witje. Van droogte hadden we in 2008 minder last (met uitzondering van Noord-Nederland). Intussen gaan we door met Nederland inrichten en opruimen.

Betekent dit nu dat vlinders verdwijnen uit ons land? Ja en nee. Eerst het goede nieuws: er zullen altijd vlinders blijven, al was het maar omdat ze vanuit omringende landen naar ons toe zwerven. En ook in natuurgebieden zullen de (voormalige) gewone vlinders zich wel kunnen handhaven. Aan de zeldzaamste specialisten wordt extra aandacht besteed, en de laatste grote vuurvlinders en pimpernelblauwtjes worden met zorg omringd. Dat heeft ook tot mooie successen geleid. Het is wel balanceren op de rand van de afgrond: één foutje en we zijn ze kwijt. Ook komt er in het stedelijk gebied steeds meer ruimte voor vlinders, en sommige soorten (als bont en bruin zandoogje) zullen daar zeker van profiteren.

Maar het slechte nieuws is ook: van bijna alle soorten komen er steeds minder vlinders, en

Dagpauwoog is vergeleken met begin jaren negentig in Nederland met 80% afgenomen.

foto Chris van Swaay

Citroenvlinder is nog maar 10% van de populatie 20 jaar geleden.

foto Chris van Swaay

Klein geaderd witje kan nog steeds op veel plekken gezien worden, al is het aantal vlinders wel significant gedaald.

foto Chris van Swaay

Groot koolwitje is het minst talrijke koolwitje en fluctueert wat sterker dan de andere witjes.

foto Chris van Swaay

Zilveren maan is als echte specialist van vochtige graslanden al lang teruggedrongen naar natuurgebieden. Daar gaan de aantallen echter ook achteruit en inmiddels is het aantal vlinders in veel gebieden gevaarlijk laag geworden.

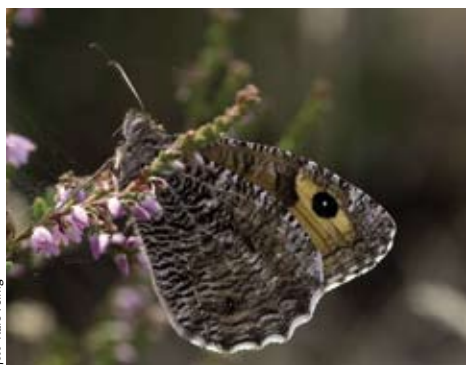

foto Kars Velling

Heivlinder kon ooit buitengewoon talrijk zijn op de Nederlandse heidevelden en in de duinen, inmiddels is de populatiegrootte minder dan 10% van die vijftien jaar geleden.

foto Kars Velling

Van het landkaartje zijn er de laatste jaren weinig vlinders.

foto Kars Velling

Gentiaanblauwtje doet het in Zuid-Nederland de laatste tien jaar nog redelijk, maar in de rest van Nederland gaat hij flink achteruit.

foto Kars Velling

Bont zandoogje is een van de weinige soorten die echt vooruit gaat.

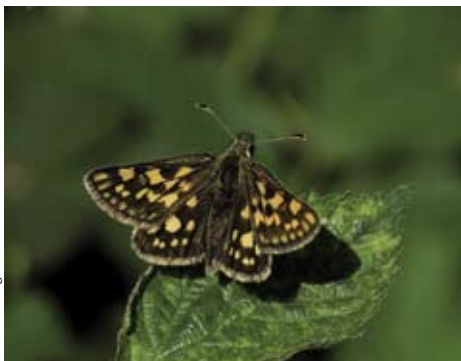

foto Kars Velling

Bont dikkopje is een specialist die min of meer stabiel is gebleven sinds 1990.

we zullen steeds meer moeite moeten doen om op een zondagmiddagwandeling leuke soorten te zien.◆

Chris.vanswaay@vlinderstichting.nl

Het Landelijk Meetnet Vlinders is een samenwerkingsproject van De Vlinderstichting en het CBS in het kader van het Netwerk Ecologische Monitor (NEM) in opdracht van het Ministerie van LNV.

praktijk raadsel

Al jááren vaste prik op zondagochtend, een lekkere wandeling door het bos. Maar uw wandelpartner heeft wel iets anders te doen, dus u staat er alleen voor. Helemaal niet erg! Op bezoek in bos van collega's, want hoe beheren zij hun gebied? Leuk, interessant, spannend zelfs . . . geen detail ontgaat u. Als echte bos-nerd doet u eigenlijk niks liever. Maar dan. U ziet langs de kant van het bospad een grote, tamelijk nette stapel takken. Eens dichterbij kijken . . . ja, het is douglas en netjes gebundeld. U piekert zich suf, want waar zou het voor dienen? Dat u dat nu moet overkomen: iets niét te weten. Soms een Vakblad gemist? Thuisgekomen mailt u direct collega's, en die raden ook maar wat:

foto's Renske Schulting

a. De bundels liggen klaar om naar de parfumbriek te gaan. Uit de zeer geurige eindscheuten van de douglas worden etherische oliën gewonnen als basis voor een nieuwe parfum en wellicht ook een massage-olie.

b. Het is kerstgroen, maar wellicht wat vroeg in het jaar? "Nee hoor", zegt uw collega, "ik heb al pepernoten in de winkel gezien, dus waarom geen kerstgroen!"